

Lausuntopyyntö Oikeuspalveluviraston toimipaikoista annetun oikeusministeriön asetuksen muuttamisesta

KHALL 18.08.2026 § 123
590/00.04.00/2026

Kunnanjohtaja

Oikeusministeriö pyytää lausuntoa asetusluonnoksesta Oikeuspalveluviraston toimipaikoista. Lausuntoa pyydetään 20.8.2026 mennessä.

Oikeuspalveluvirastosta annettu laki muuttuu 1.1.2027 lukien siten, että Oikeuspalveluvirastossa on oikeusaputoimistojen ja edunvalvontatoimistojen lisäksi talous- ja velkaneuvontatoimistoja.

Lisäksi Oikeuspalveluvirasto on esittänyt oikeusministeriölle toimistojen ja toimipaikkojen vähentämistä virastolle asetettujen tuottavuustavoitteiden saavuttamiseksi ja toiminnan kehittämiseksi. Toimistot ovat hallinnollisia yksiköitä, joilla voi olla yksi tai useampi toimipaikka.

Toimipaikkaverkostoa koskevan esityksen mukaan oikeuspalveluviraston asetuksessa säädettyjen toimipaikkojen määrä olisi 38. Lisäksi toimistot voisivat ottaa asiakkaita vastaan myös muualla, jos siihen on tarvetta. Tarkoituksena on, että asetuksessa mainitut toimipaikat ovat henkilöstön virkapaikkoina. Niissä tarjottaisiin oikeusavun, edunvalvonnan ja talous- ja velkaneuvonnan palveluja.

Oikeuspalveluvirastolla on voimassa olevan asetuksen mukaan 158 toimipaikkaa. Niistä suurimmassa osassa (98) ei ole henkilöstöä, vaan toimipaikassa käydään tarvittaessa ajanvarauksella.

Oikeuspalveluvirasto on esittänyt, että virastolla olisi jatkossa seuraavat toimipaikat (38), joissa tarjotaan Oikeuspalveluviraston palveluita: Espoo, Helsinki, Hämeenlinna, Iisalmi, Inari, Joensuu, Jyväskylä, Järvenpää, Kajaani, Kemi, Kittilä, Kokkola, Kotka, Kouvola, Kuhmo, Kuopio, Kuusamo, Lahti, Lappeenranta, Lieksa, Maarianhamina, Mikkeli, Oulu, Pori, Porvoo, Raahel, Raasepori, Rauma, Rovaniemi, Salo, Savonlinna, Seinäjoki, Tampere, Turku, Vaasa, Vantaa, Varkaus ja Ylivieska.

Lausuntopyyntö on luettavissa kokonaisuudessaan osoitteessa www.lausuntopalvelu.fi

Toimistojen nimistä, määrästä ja alueista säädetään valtioneuvoston asetuksessa Oikeuspalveluvirastosta (548/2024), jota koskeva asetusmuutos on vireillä samanaikaisesti erillisenä hankkeena (OM010:00/2026).

Oikeuspalveluviraston oikeusministeriölle tekemä esitys (Esitys oikeusministeriölle Oikeuspalveluviraston toimistorakenteen ja toimipaikkaverkoston muuttamiseksi 27.2.2026) on ollut

lausuntokierroksella kokonaisuudessaan 13.5.- 11.6.2026. Esitys ja lausuntopalaute on luettavissa julkisessa palvelussa osoitteessa <https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM025:00/2026>.

Lisätietoja asiasta antaa kunnanjohtaja Mika Kilpeläinen, puh. 044 750 2111 tai mika.kilpelainen@sotkamo.fi

Kunnanjohtaja
Ehdotus

Kunnanhallitus päättää antaa asiassa alla olevan lausunnon.

Sotkamon kunta edellyttää, että oikeusapu-, edunvalvonta- sekä talous- ja velkaneuvontapalvelujen saatavuus turvataan aidosti yhdenvertaisesti myös pitkien etäisyyksien ja harvan asutuksen kunnissa. Pelkät kirjaukset saavutettavuudesta eivät riitä, vaan palvelujen on oltava tosiasiallisesti saavutettavissa.

Sotkamo on Kainuun toiseksi suurin kunta ja merkittävä työssäkäynti-, asiointi- ja palvelukeskus. Tämän vuoksi palvelutarpeen arvioinnissa tulee tarkastella koko asiointialueen tarpeita eikä pelkästään kunnan väkilukua. Sotkamon oikeusaputoimisto palvelee laajaa asiointialuetta, eikä korvaavia palveluja ole alueella riittävästi.

Sotkamon kunta katsoo yksiselitteisesti, että Oikeuspalveluviraston toimipaikkaverkon muutokset eivät saa johtaa palvelujen heikentymiseen Sotkamossa tai sen lähialueilla. Kunnan näkemyksen mukaan palvelujen saatavuus voidaan turvata luotettavasti vain säilyttämällä Sotkamossa pysyvä fyysinen toimipaikka. Vaikka kaikkia palveluja ei tällä hetkellä ole tarjolla päivittäin, vakiintunut sijainti ja ennakoitavat palveluajat muodostavat toimivan ja asiakkaiden kannalta selkeän palvelumallin.

Kunta pitää ongelmallisena mallia, jossa palveluja tuotettaisiin pääosin muualta tai satunnaisina vastaanottoina. Mikäli Sotkamo ei sisällytetä asetuksen mukaiseen toimipaikkaverkkoon, vaarana on palvelujen saatavuuden heikkeneminen, epävarmuus palvelujen jatkuvuudesta sekä epäselvyys vastuunjaosta. Palvelujen keskittäminen olisi ristiriidassa alueellisen yhdenvertaisuuden tavoitteiden kanssa ja heikentäisi alueen elinvoimaa sekä asukkaiden arjen sujuvuutta.

On tunnistettava, että palvelujen käyttäjissä on merkittävä joukko henkilöitä, joiden asiointikyky, terveydentila, taloudellinen tilanne tai digitaaliset valmiudet ovat puutteelliset tai heikentyneet. Näiden asiakkaiden näkökulmasta palvelujen keskittäminen tai siirtäminen ensisijaisesti sähköiseksi voi käytännössä merkitä palvelujen saatavuuden kaventumista. Digitaalinen asiointi ei voi korvata henkilökohtaista oikeudellista neuvontaa, vaan ainoastaan täydentää sitä erityisesti monimutkaisissa tai herkissä oikeudellisissa asioissa.

Saavutettavuutta arvioitaessa on huomioitava tosiasialliset olosuhteet: pitkät etäisyydet, rajallinen julkinen liikenne, ikääntyvä väestö sekä kasvava tarve henkilökohtaiseen palveluun. Näiden tekijöiden

sivuuttaminen päätöksenteossa osoittaa puutteellista ymmärrystä harvaan asuttujen alueiden erityisolosuhteista. Toimipaikan puuttuminen voi johtaa siihen, että osa asiakkaista jättää oikeusapua hakematta kokonaan, mikä vaarantaa heidän oikeusturvansa toteutumisen.

Sotkamon kunta pitää välttämättömänä, että oikeusministeriö ja Oikeuspalveluvirasto varmistavat ennen päätösten toimeenpanoa, ettei toimipaikkaverkon muutos johda palvelujen tosiasialliseen heikentymiseen. Pelkkä lupaus seurannasta ei riitä, vaan vaikutukset on arvioitava ennakkoon kattavasti ja tunnistetut riskit ehkäistävä.

Sotkamon kunta korostaa, että valtion palveluverkkoa tulee tarkastella kokonaisuutena. Erilliset, alueellisesti heikentävät ratkaisut eivät ole hyväksyttäviä. Ne rapauttavat palvelujen saavutettavuuden lisäksi kansalaisten luottamusta julkiseen hallintoon ja oikeusvaltion käytännön toteutumiseen.

Kunnanhallitus
Päätös

Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti kunnanjohtajan ehdotuksen.

Kunnanhallitus päätti tarkastaa ja hyväksyä pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Tiedoksi

Oikeusministeriö / Lausuntopalvelu